

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-383-5-46>

FORMATION OF LINGUOSOCIOCULTURAL COMPETENCE IN ORAL COMMUNICATION IN GERMAN OF HIGH SCHOOL STUDENTS USING PROJECT TECHNOLOGIES

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ СПІЛКУВАННІ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Kodliuk L. I.

*Postgraduate Student at the Department
of Foreign Languages
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
Ternopil, Ukraine*

Кодлюк Л. І.

*аспірантка кафедри іноземних мов
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Реформування змісту вітчизняної іншомовної освіти детермінувало введення у навчальний процес нових методів, засобів та форм організації навчальної діяльності. Сьогодні пріоритетними вважаються ті інновації, зокрема іноземних мов і культур (ІМіК), які сприяють реалізації комунікативно-діяльнісного, діяльнісно-орієнтованого, компетентнісного, культурологічного та рівневого підходів. Методисти зауважують, що коректне використання сучасних освітніх технологій, готовність вчителя до творчого пошуку разом із учнями та уміння створити атмосферу продуктивного пізнання сприяють ефективному формуванню відповідних компетентностей та підвищенню мотивації школярів [7, с. 7].

Однієї із найперспективніших інновацій навчання ІМіК у старшій школі вважають впровадження проєктних технологій, які, на думку учених, інтерпретують «усі кращі ідеї традиційної та сучасної методики викладання» [2, с. 80]. Часто дослідники називають їх як технологією, так і методом. Відтак надалі послуговуватимемося цими поняттями.

Актуальність використання означеного методу під час формування лінгвосоціокультурної компетентності (ЛІСК) в усному спілкуванні німецькою мовою (НМ) старшокласників очевидна: він сприяє ознайомленню із соціолінгвістичними, соціокультурними та соціальними особливостями ІМіК, а також є засобом контролю сформованості мовних навичок та мовленнєвих умінь учнів [5, с. 247]; створює умови

для творчої самореалізації школярів, допомагає розвивати їхні інтелектуальні здібності, формує навички пошуково-дослідної діяльності та залучає кожного здобувача освіти до активного пізнавального процесу [3, с. 154].

Питання обґрунтування сутності проектних технологій та їх впровадження не є новим у науці. Цей феномен став предметом активного вивчення багатьох вітчизняних учених (Е. Г. Арванітопуло, І. В. Дубко, О. В. Кіршова, О. М. Устименко, А. Ю. Чуфарлічева та ін.). Основоположними у контексті нашого дослідження вважаємо монографію авторського колективу за редакцією С. Ю. Ніколаєвої [7], у змісті якої розглянуто теоретичні і практичні аспекти заявленої проблеми; напрацювання В. Г. Редька щодо відображення проектних технологій у змісті шкільних підручників для учнів старшої школи та їх ефективної реалізації [3].

Мета тез полягає у розкритті потенційних можливостей проектних технологій для формування в учнів ЛСК в усному спілкуванні НМ старшокласників.

Аналіз наукових розвідок [2, с. 78; 7, с. 317–322] засвідчує, що метод проектів набув поширення у світовій педагогіці з кінця XIX – початку XX століття як метод проблем. Автори цієї технології – американський філософ і педагог Дж. Дьюї та його учень В. Кіппатрік – пропонували будувати навчання на активній основі, через цілеспрямовану діяльність учнів, відповідно до їх інтересів, що зумовлює власну зацікавленість в отриманні знань, які в подальшому будуть використовуватися.

Враховуючи широке розповсюдження на практиці проектних технологій навчання ІМіК, варто окреслити її основні ознаки та особливості впровадження.

У широкому розумінні проектним називають навчання, метою якого є реальне використання, розвиток та збагачення власного досвіду учнів та їх уявлення про світ, а не лише засвоєння суми знань чи проходження освітніх програм [2, с. 80]. Це одна із форм навчання у співпраці [6, с. 181], що передбачає взаємну діяльність учнів у групі, де учасники беруть на себе як індивідуальну, так і колективну відповідальність за виконання навчальних завдань, допомагають один одному, сприяють успіхам кожного члена групи тощо.

У навчанні ІМіК проектною технологією називають комплексний вид навчальної діяльності, спрямований на інтегроване використання різних видів іншомовного мовленнєвого спілкування з метою розв'язання різного роду навчальних завдань [7, с. 335]. Більш узагальнено трактує цей метод В. Г. Редько, називаючи його моделюванням соціальної та комунікативної взаємодії учнів у малих групах [6, с. 181].

Зазначений феномен науковці розглядають із трьох сторін: як метод навчання, як форму організації навчання, як педагогічну технологію. Основними ознаками проектної технології у галузі вивчення ІМіК вважають соціально орієнтовану, практико-орієнтовану, проблемно-дослідницьку, інтегративну, методологічну, особистісно вмотивовану, самоврядну, інтерактивну, рефлексивно-оцінну та творчу спрямованість [1, с. 16–26; 8, с. 109–110 та ін.].

Визначальним є те, що процес навчальної діяльності має супроводжуватися спілкуванням усіх учасників виключно іноземною мовою (ІМ), яка виступає засобом мовленнєвої та соціальної взаємодії з однокласниками і вчителем щодо планування, підготовки та підведення підсумків виконаної роботи [6, с. 182]. Зауважимо, що це найбільш дієвий спосіб переключити увагу учнів із форм висловлювання на зміст і спонукати їх включитися у пізнання довкілля засобами ІМ [3, с. 156], розширюючи тим самим сферу дії ЛСК.

Відповідно до культурологічного спрямування змісту навчання у формуванні ЛСК в усному спілкуванні НМ старшокласників, учитель або ж учні можуть запропонувати виконання того чи іншого типу проекту. Варто уваги вважаємо загальнометодичну типологію проектів для навчання ІМіК, розроблену на основі класифікації Е. Арванітополо [1]. Типи навчальних проектів дослідники виділяють згідно з домінуючим видом діяльності; структурою проекту; предметно-змістовою галуззю; характером координації; тривалістю; кількістю учасників проекту; опорою на підручник; способом спілкування з носіями мови [7, с. 348]. Беручи до уваги той факт, що формування ЛСК відбувається інтегровано і комплексно з іншими компетентностями [4, с. 434], доречним вважаємо виконання складних парних або групових інформаційно-дослідницьких проектів.

Наведемо кілька прикладів тем проектів, які пропонуємо практикувати для формування ЛСК в усному спілкуванні НМ старшокласників з урахуванням її структурних компонентів:

– соціолінгвістичної компетентності: *Projektarbeit* «*Die Welt der deutschen Redewendungen und Sprichwörter*» («Світ німецьких фразеологізмів та приказок»); *Projektarbeit* «*Deutscher nicht äquivalenter Wortschatz*» («Німецька безеквівалентна лексика»);

– соціокультурної компетентності: *Projektarbeit* «*Deutsche Bräuche und Feste*» («Німецькі традиції та свята»); *Projektarbeit* «*Berühmte Deutsche*» («Відомі німці»);

– соціальної компетентності: *Projektarbeit* «*Gute Manieren, schlechte Manieren*» («Добрі манери, погані манери»); *Projektarbeit* «*Kommunikation und Öffentlichkeit von Deutschen*» («Спілкування та публічна сфера німців») тощо.

Під час виконання завдань учні можуть не лише творчо працювати в межах тем, що вивчаються, а й самостійно досліджувати додаткові джерела. Особливо важливим вважаємо використання автентичних матеріалів у роботі над проектом: художніх текстів, відеофільмів, газет, журналів, повідомлень із Інтернет-ресурсів тощо. Вони є безцінним джерелом лінгвосоціокультурної інформації, що допоможе усвідомити унікальність чужої культури та окреслити міжетнічні відмінності. Додатково учитель може запропонувати учням у старшій школі матеріал ІМ про міжкультурні непорозуміння, стереотипну поведінку, етноцентричні ситуації тощо; організувати їх аналіз та окреслити шляхи попередження і подолання.

Таким чином, застосування проєктної технології оптимізує процес навчання ІМіК і робить його ефективнішим. Таке навчання сприяє не лише оволодінню соціолінгвістичними, соціокультурними та соціальними навичками у вміннями, а й забезпечує розвиток інтелектуальних здібностей, аналітичного мислення старшокласника, формує творчу особистість. Перевагою проєктної технології є одночасне залучення учнів із різним рівнем навченості до активної комунікативної взаємодії.

Перспективи подальших дослідження вважаємо у розробці підсистеми вправ для формування ЛСК в усному спілкуванні НМ старшокласників з урахуванням проєктних технологій навчання.

Література:

1. Арванітопуло Е. Г. Проектна методика навчання англійської мови на старшому ступені ліцею : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02. Київ, 2006. 289 с.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н. П. Наволокова. Харків : Вид. група «Основа», 2009. 176 с.
3. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник / В. Г. Редько, Т. К. Полонська, Н. П. Басай та ін. ; за наук. ред. В. Г. Редька. Київ : Педагогічна думка, 2013. 360 с.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
5. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. Київ : Академія, 2010. 328 с.
6. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика : монографія. Київ : Генеза, 2012. 224 с.

7. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах : колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; за ред. С. Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої. Київ: Ленвіт, 2015. 444 с.

8. *Methodology in language teaching: an anthology of current practice* / J. C. Richards, W. A. Renandya ; (eds). Cambridge : CUP, 2002. 422 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-383-5-47>

ON THE ISSUE OF TEACHING THE FOREIGN LANGUAGE IN STEM CLASSES

ДО ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В STEM-КЛАСАХ

Nikitina I. P.

*Senior lecturer at the Department
of International Relations, Social
Sciences and Humanities,
Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs
Dnipro, Ukraine*

Нікітіна І. П.

*старший викладач кафедри
міжнародних відношень та
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Ishchenko T. V.

*Senior lecturer at the Department
of International Relations, Social
Sciences and Humanities,
Dnipropetrovsk State University of
Internal Affairs
Dnipro, Ukraine*

Іщенко Т. В.

*старший викладач кафедри
міжнародних відношень та
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Nowadays, when global science and technological progress become an integral part of our daily lives, the issue of education in the field of STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) occupies a central place in the educational system. However, as in any field of education, new issues and challenges constantly arise that require innovative approaches [1].

One of these issues is teaching a foreign language in STEM classes. As students strive to develop a deeper understanding of science and technology-related subjects, there is a need to consider foreign language not